

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۲۹ جون ۲۰۲۲

افغانستان جولانگاه اشغالگران و جنگ طلبان

(بخش دوم)

پایتخت افغانستان: کابل - نوع حکومت: امارات اسلامی - قاره: آسیا - زبان رسمی: پشتو و دری و زبان‌های رایج محلی - جمعیت: بیش از ۳۵/۵۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹ - واحد پولی: افغانی افغانستان معادل با ۰/۰۱۳ دالر امریکا.

طالبان که به‌عنوان گروه مسلح در دوره جنگ داخلی افغانستان ظهور کرد، طی ۲۵ سال گذشته به یکی از تأثیرگذارترین بازیگران سیاسی در این کشور تبدیل شده و در حال حاضر با وجود این‌که دولت‌ها هنوز دولت طالبان افغانستان را به رسمیت نمی‌شناسد، اما بیشتر دولت‌های منطقه و جهان با نمایندگان آن بر سر آینده این کشور مذاکره می‌کنند.

بر اساس گزارش مرکز آمار مرکزی افغانستان، کل جمعیت این کشور در سال ۲۰۱۸ به ۳۱/۶ میلیون نفر رسید. از آنجائی که این کشور به‌طور کلی جمعیت جوانی دارد، سالانه تقریباً ۴۰۰ هزار جوان وارد بازار کار می‌شوند. با این حال، از آنجائی که برخی از این جمعیت نمی‌توانند شغلی پیدا کنند، برای یافتن کار به خارج از کشور مهاجرت می‌کنند.

افغانستان بیش از ۱۱ میلیون نیروی کار دارد. با این حال با افزایش ویروس کرونا بیش‌تر از ۵۴ درصد از این جمعیت با مشکل بی‌کاری روبه‌رو شدند. به همین دلایل، آینده اقتصادی افغانستان تا حد زیادی به درآمدهای منابع طبیعی بستگی دارد. در صورت دستیابی به استخراج این منابع، ممکن است هزاران فرصت شغلی در کنار افزایش درآمد ایجاد شود. بر اساس برآوردهای دولت افغانستان، منابع معدنی مس عینک و حاجی‌گک که به‌عنوان ثروت‌مندترین ذخایر کشور شناخته می‌شوند، می‌توانند با درآمد سالانه بیش از ۱۰ هزار فرصت شغلی را فراهم کنند. بنا بر این، افغانستان می‌تواند وابستگی خارجی‌اش را با درآمد حاصل از آن کاهش دهد، از سوی دیگر، می‌تواند مشکل بی‌کاری را نیز حل کند.

طبیعت غنی و فراوانی منابع طبیعی، که از جمله عوامل چشمگیر رشد اقتصادی است، به‌طور کلی در رشد و توسعه هر کشوری نقش اساسی و سرنوشت‌سازی دارد. همین فراوانی منابع طبیعی در طول تاریخ به رشد و توسعه برخی از کشورها کمک کرده است و در برخی کشورها بنا بر نبود امنیتی و مدیریت قوی و هوشمند منابع طبیعی با ظهور درگیری‌ها، مانعی برای رشد و توسعه عمل کرده است مانند بعضی از کشورهای افریقائی و یا خود افغانستان.

دست‌کم پس از جنگ جهانی دوم، همه دولت‌های افغانستان وابسته به قدرت‌های بزرگ منطقه و جهانی بوده‌اند و به همین دلیل برای استفاده مطلوب از منابع طبیعی با دشواری‌های فراوانی مواجه بوده‌اند از قبیل؛ کمبود نیروی ماهر، نبود فناوری جدید، نبود شفافیت در قراردادهای، نبود یک دولت قوی و مستقل، وجود بوروکراسی، فساد دولتی، نبود سیستم مالیاتی مدرن، تهدیدات امنیتی، جنگ، روابط قبیله‌ای و عدم هماهنگی میان حکومت مرکزی و محلی. با اشغال افغانستان توسط دولت‌های سرمایه‌داری غربی و در رأس همه حاکمیت امریکا، دولت مورد حمایت و یا دست‌نشانده آن‌ها در افغانستان، عواید منابع طبیعی میان اشغال‌گران غربی و همچنین گروه‌های مافیایی حیف‌ومیل شده‌اند. با توجه به تحقیقات و گزارش‌ها، تنها گروه‌های تروریستی سالانه بیش از ۱۰۰ میلیون دالر از معادن کشور کسب درآمد کرده‌اند. وجود همین ثروت‌های غنی زیرزمینی تنها در افغانستان، بلکه در کشورهایی همچون عراق، زیمبابوه، لیبیا و... باعث اشغال‌گری و درگیری‌های خونین شده است.

کشور افغانستان که نام سابق آن «جمهوری اسلامی افغانستان» و نام فعلی «امارات اسلامی افغانستان» است دقیقاً در آسیای مرکزی قرار دارد و به‌طور کلی از جنوب و شرق با کشورهای پاکستان همسایه است این کشور از سمت شمال با تاجیکستان، ازبیکستان و ترکمنستان همسایه است. افغانستان از سمت غرب با ایران مرز مشترک زمینی دارد. این کشور قدیمی است و با تاریخ غنی مورد توجه باستان‌شناسان قرار گرفته است.

در حدود ۸۱ درصد از مردم کشور افغانستان در بخش کشاورزی فعالیت دارند و صنعت بیش‌تر در شرایط بافندگی پیش می‌رود و ۱۱ درصد از سهم کاری را شکل داده است. ۹ درصد از مردم این کشور نیز در بخش خدمات مشغول به کار هستند.

کشور افغانستان بدهی‌های گسترده‌ای به صندوق بین‌المللی پول و روسیه دارد. پس از سقوط طالبان بیش از ۶۰ کشور جهان قول دادند که به کشور افغانستان برای عبور از بدهی کمک نمایند. در این کشور صنعت زیادی دیده نمی‌شود و بیش‌ترین صنعت در فضای قالی‌بافی و فرش‌های دستی و گلیم و نمد است. کشور افغانستان در سال بیش از ۲ و نیم میلیون متر مربع فرش صادر می‌کند. اقتصاد و منابع مالی کشور افغانستان در سال‌های اخیر مورد بررسی قرار گرفته است. وضعیت اقتصادی این کشور شرایط مخصوص به خود را دارد.

این‌طور که مشخص است بیش‌ترین صادرات از کشور افغانستان به هند و امریکا و انگلیس و دنمارک صورت می‌گیرد این در حالی است که واردات به کشور افغانستان نیز از کشورهای پاکستان و المان است.

تحصیل در افغانستان موضوع متوسطی است و نیاز نیست که شرایط تحصیلی به صورت خاصی دنبال شود. افغانستان یکی از کشورهایی است که در سال‌های اخیر توسط گروه‌های بهداشتی نیز زیر نظر قرار گرفته و رعایت بهداشت در این کشور بسیار مهم است.

جمعیت ایرانی و شرکت‌های ایرانی در این کشور در سال‌های اخیر بیش‌تر در زمینه صادرات فعالیت دارند و بیش‌تر سرمایه‌داران به تأسیس شرکت‌های وارداتی در این کشور اقدام می‌کنند. عدم تغییر نرخ مالیاتی در کشور افغانستان سبب شده است که قیمت افغانی کشور افغانستان بدون تغییر باقی بماند.

وضعیت اقتصادی و منابع مالی کشور افغانستان وابسته به جریان‌های جنگی است به‌طوری که این کشور در حال نوسازی خود پس از سال‌ها جنگ و درگیری موفق نبوده است. به‌طور کلی بیش از ۵۰ درصد از مردم کشور افغانستان زیر خط فقر هستند و این موضوع وضعیت نامناسب اقتصادی را شکل داده است. به همین دلیل بخش زیادی از مردم کشور افغانستان سعی به مهاجرت دارند.

افغانستان چندین دهه جنگ را پشت سر گذاشته است. بیش از ۲۰ سال از زمان حمله آمریکا در سال ۲۰۰۱ و حدود ۳۳ سال از زمان حمله اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۷۹ می‌گذرد. این کشور هنوز با بیش از ۲۰ گروه مختلف و تروریستی دست و پنجه نرم می‌کند. در حال حاضر، این کشور مجدداً به دست طالبان افتاده و دیگر گروه‌های جنگ‌طلب و تروریستی خشن از جمله القاعده، شبکه حقانی و داعش خراسان تبدیل شده است.

طالبان، جنگ‌طلبان و سیاستمداران فاسد، همگی تهدیدهای جدی هستند. در برخی موارد، این بازیگران به دلیل داشتن منافع مشترک، با هم و به منظور بهره‌برداری از منابع معدنی ارتباط برقرار می‌کنند.

با در دست گرفتن کنترل افغانستان اکنون گنجی بزرگ و از نظر ژئوپلیتیک بسیار با اهمیت به دست طالبان افتاده است. پس از اقدام نظامی آمریکا و متحدانش که موجب سقوط حاکمیت طالبان در سال ۲۰۰۱ گردید، مرکز تحقیقات زمین‌شناسی آمریکا USGS در سال ۲۰۰۴ شروع به بررسی و تحقیق در مورد منابع معدنی افغانستان کرد. زمین‌شناسان آمریکایی مجموعه‌ای جذاب از نمودارهای قدیمی و اطلاعات جالبی را در کتابخانه سازمان زمین‌شناسی افغانستان در کابل یافتند که توسط کارشناسان زمین‌شناسی شوروی در طول دوره اشغال افغانستان در دهه ۱۹۸۰ جمع‌آوری شده بود. سازمان تحقیقات زمین‌شناسی آمریکا (USGS) با استفاده از این نمودارها و داده‌های قدیمی روس‌ها، تحقیقات علمی گسترده‌ای را بر روی مواد معدنی آغاز کرد. این بررسی‌ها جامع‌ترین مطالعات زمین‌شناختی افغانستان بوده که تاکنون انجام شده است. مرکز تحقیقات زمین‌شناسی آمریکا بیش از ۴۳ روز زمان صرف کرده و ۲۳ پرواز، برای جمع‌آوری داده‌ها انجام داد. حدود ۲۳۰۰۰ مایل پرواز بر فراز خاک افغانستان صورت گرفت. از طریق مأموریت‌های هوابرد جهت انجام تحقیقات، کاوش‌های مغناطیسی، بررسی‌های گرانش و ماورای طیفی در خصوص افغانستان، محققان بر فراز آسمان حدود ۷۰ درصد از کل این کشور پرواز کردند.

هواپیمای Orion NP-3D Lockheed که برای انجام این سفر تحقیقاتی تجهیز شده بود جهت بررسی و کشف منابع معدنی در افغانستان مورد استفاده قرار گرفت. این هواپیما با دستگاه‌های سنجش از دور و ژئوفیزیک مجهز شده بود. مرکز تحقیقات زمین‌شناسی آمریکا با تأیید تمام یافته‌های مهم شوروی سابق در گذشته، نتیجه‌گیری کرد که «خاک افغانستان حدود ۶۰ میلیون تن مس، ۲/۲۰۰ میلیون تن سنگ آهن، ۱/۴ میلیون تن عناصر خاکی کمیاب مانند لانتان، سرب و نئودیمیم و ذخایری از آلومینیوم، طلا، نقره، روی، جیوه و لیتیوم را حفظ کرده است. برای مثال، «ذخایر کربنات خان‌نشین در ولایت هلمند افغانستان ۸۹ میلیارد دالر ارزش دارد.» به عبارت دیگر، لیتیوم موجود در افغانستان به فراوانی نفت در عربستان است. لیتیوم یک ماده خام مهم است که برای تولید باتری برای لپ‌تاپ‌ها و گوشی‌های هوشمند به کار می‌رود. عناصر نادر زمین (REEs) تبدیل به بخش مهمی از فن‌آوری مدرن امروز شده‌اند و در ساخت تیلوفون‌های همراه، تلویزیون، رایانه، لیزر، باتری و ابررساناها مورد استفاده قرار می‌گیرند. یافته‌های مربوط به کنگره عناصر نادر زمین برای امنیت ملی آمریکا مهم و حساس در نظر گرفته می‌شوند. عناصر نادر زمین کلیدی برای تولید سیستم‌های ناوبری مخزن (تانکر حمل سوخت)، سیستم‌های هدایت راکتی، اجزای دفاع راکتی، ماهواره‌ها و سیستم‌های ارتباطی نظامی هستند.

عناصر نادر خاکی و اورانیوم در ولایت هلمند موجودند. افغانستان دارای بزرگترین ذخایر کشف شده آهن و مس است که تخمین زده شده آن قدر بزرگ است که بتواند این کشور را به بزرگترین تولیدکننده این دو ماده در جهان تبدیل کند. به‌گفته بانک جهانی، درآمد حاصل از معادن تنها در دو محل - ذخیره مس عینک و ذخایر آهن حاجیگک - می‌تواند تا سال ۲۰۳۱ به‌طور متوسط ۹۰۰ میلیون دالر در سال باشد. یافته‌ها به وضوح نشان می‌دهد که وفور و تنوع زیاد در ثروت معدنی افغانستان، می‌تواند این کشور را به یک رهبر جهانی در بخش مواد معدنی تبدیل کند.

این منابع، اگر بدرستی مدیریت شوند، فرصتی برای رونق اقتصادی افغانستان فراهم می‌کنند. اما اگر این منابع به‌طور مؤثر مدیریت نشوند، می‌تواند همچنان مناقشات کشور را افزایش دهد یا حتی به بروز جنگ داخلی و خارجی کمک کند. طبق گزارش کمیته شورای امنیت ملل متحد در ماه فروری ۲۰۱۵، مواد معدنی پس از مواد مخدر غیرقانونی، به دومین منبع درآمد بزرگ طالبان تبدیل شده‌اند. از طریق معدن‌کاری غیرقانونی، میلیون‌ها دالر به جیب گروه‌های مسلح، شورشیان و نیروهای مسلح سرازیر می‌شود، در حالی که تنها بخش کوچکی از ثروت حاصل از این پروژه‌ها به نفع مردم افغانستان خرج می‌گردد.

منابع طبیعی به‌ویژه سنگ‌های قیمتی، طی دهه‌ها، جنگ و ستیزه‌جویی در افغانستان را تأمین مالی کرده‌اند. گفته شده که در دهه ۱۹۹۰، جبهه متحد اسلامی (The United Islamic Front) به شکل قاچاق؛ سالانه بین ۶۰ تا ۲۰۰ میلیون دالر از استخراج و قاچاق غیرقانونی در شمال افغانستان درآمد کسب کرده است. منابع معدنی نقش مهمی در تأمین مالی شورش‌های فعلی ایفا می‌کنند. به‌عنوان مثال، طالبان تاکنون به میزان قابل‌توجهی از سود حاصل از استخراج معادن و همچنین مالیات در تمامی انواع فعالیت‌های اقتصادی در مناطق تحت کنترل خود سهم می‌برند. این موارد و فعالیت‌های اقتصادی شامل محصولات پر سود تریاک هلمند، تجارت الوار و چوب در شرق افغانستان، برش کاری سنگ مرمر در جنوب و سنگ در شمال کشور است.

خزانه‌های دولتی افغانستان درآمد بسیار کمی از بخش معدن دارند و حدود ۱۴۰۰ معدن غیر قانونی در این کشور وجود دارد. در گزارش سازمان شاهد جهانی (Global Witness) در می ۲۰۱۶ آمده است: «درآمدی که تنها از ولایت بدخشان نصیب جنگ‌سالاران و طالبان می‌شود با درآمد اعلام شده دولت از کل بخش منابع طبیعی افغانستان برابری می‌کند.»

در سال ۲۰۱۴، دو میدان معدنی «دیو دره» و «کران و منجان» در ولایت بدخشان، به تنهایی حدود تقریباً ۲۰ میلیون دالر امریکا برای گروه‌های مسلح فراهم کردند. به‌نظر می‌رسد منابع معدنی دومین منبع بزرگ درآمد طالبان هستند، در حالی که کمتر از یک درصد درآمد دولت در سال ۲۰۱۳ را تأمین کرده‌اند. بدون وجود یک ستراتیژی قوی و عملی، منابع معدنی می‌توانند به یک منبع دیرینه تقویت درگیری و فساد تبدیل شوند.

سه‌شنبه هفتم تیر-سرطان- ۱۴۰۱ - بیست و هشتم جون ۲۰۲۲

ادامه دارد.